

ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ

Α'
Στα «ίχνη» του Οδυσσέα

ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΤΑΞΙΔΙ

Οι τρεις φίλοι μας φόρτωσαν τα ποδήλατά τους στο πλοίο, επιβιβάστηκαν και οι ίδιοι και ξεκίνησαν για ένα καινούργιο ταξίδι στα μαγευτικά Ιόνια νησιά ή Επάνησα. Ας τους ακολουθήσουμε λοιπόν!

Τα Επάνησα βρίσκονται κατά μήκος των δυτικών ακτών της ηπειρωτικής Ελλάδας και κοντά στη γειτονική Ιταλία.

Στις ακτές των νησιών αυτών δημιουργούνται πολλοί βιότοποι και υγρότοποι.

Η οικονομία τους στηρίζεται στην κτηνοτροφία, τη γεωργία (λάδι, τυρί, μέλι), την αλιεία και τον τουρισμό.

Ο Οδυσσεύς.

- Παρατηρήστε στο χάρτη τα νησιά του Ιονίου πελάγους και τις πόλεις.
- Βρείτε κάρτες ή φωτογραφίες από τα Ιόνια νησιά και φέρετε τις στην τάξη.

Πολιτικός χάρτης των Ιόνιων νησιών.

Στα Επάνησα επίσης υπάρχουν πολλά φυσικά αξιοθέατα. Πλούσια κλωρίδα και πανίδα παρουσιάζουν οι υδροβιότοποι στις λιμνοθάλασσες της Κέρκυρας. Στη Λευκάδα, ο υδροβιότοπος της λιμνοθάλασσας έχει σπάνια πουλιά και φυτά. Πανέμορφοι είναι και οι ελαιώνες του Αν-Γιάννη στην πόλη και οι καταρράκτες στο Νυδρί.

Λίμνη Αντιόπη.

Στην Κεφαλλονιά, η Κουνόπετρα υπήρξε ένα από τα άλυτα γεωλογικά μυστήρια του αιώνα. Ένας μεγάλος βράχος στην Παλική, που εξέχει από τη θάλασσα κάποτε βρισκόταν σε μια αδιάκοπη ρυθμική κίνηση, η οποία όμως σταμάτησε μετά τους σεισμούς του 1953.

Ο Αίνος

είναι το ψηλότερο βουνό των Ιόνιων νησιών, αποτελεί εθνικό δρυμό, όπου φυτρώνει η μοναδική ποικιλία μαύρης ελάτης και ζουν άγρια αλόγα.

Η άγρια ορχιδέα

συναντιέται σε όλα τα Ιόνια νησιά.

Ασημένιος στατήρας

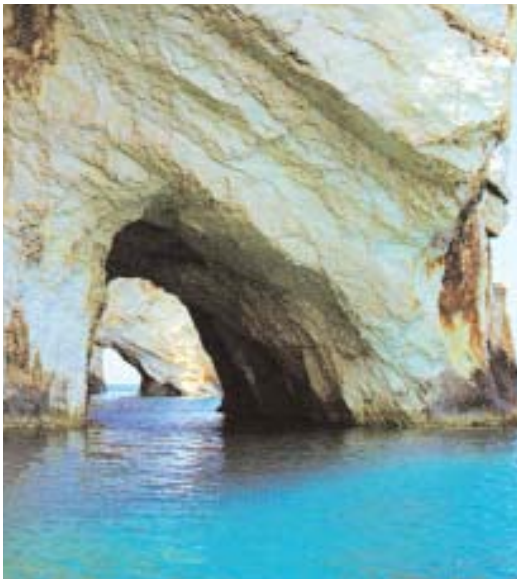
Το πρώτο νομισμα που κόπηκε στην αρχαία Ελλάδα (570-500 π.Χ.). Το έμβλημά του... μια χελώνα.

Ιόνια νησιά

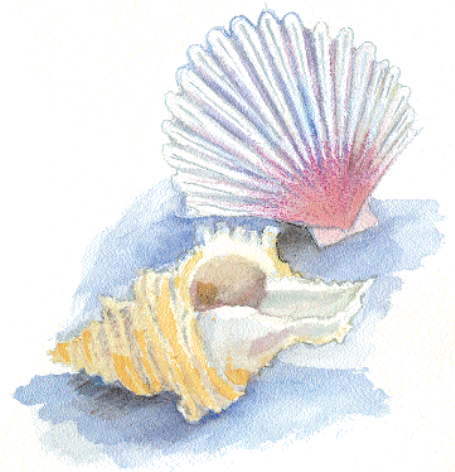
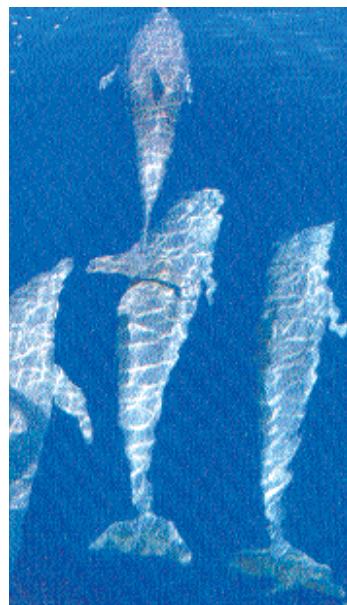
Η θαλάσσια χελώνα *Caretta- caretta*

Στις θάλασσες του Ιονίου, ζουν ορισμένα είδη που κινδυνεύουν με εξαφάνιση.

Η μεσογειακή φώκια *Monachus* – *Monachus* αλλά και δελφίνια

ζουν στα νερά του Ιονίου πελάγους.

- Μήπως μπορείτε ναμαντέψετε πώς πήρε το όνομά της η Κουνόπειτρα;
- Αν θέλετε βρείτε πληροφορίες για τις χελώνες *Caretta - caretta* και για τις φώκιες *Monachus - monachus* και παρουσιάστε τις στην τάξη.

ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΤΟΥΜΕ

Το όμορφο νησί της Κέρκυρας.

Εμείς τα Ιόνια νησιά είμαστε μια ομάδα που την αποτελούν επτά μεγάλα νησιά: η Κέρκυρα, η Λευκάδα, η Κεφαλλονιά, η Ιθάκη, η Ζάκυνθος, οι Παξοί και τα Κύθηρα, και έξι μικρότερα η Κάλαμος, η Σχίζα, η Τάφος, οι Οθωνοί, η Σαπιέντζα και η Πρώτη. Μας ονόμασαν όλα Ιόνια νησιά γιατί οι πρώτοι που μας επισκέφτηκαν και μας κατοίκησαν λένε πως ήταν οι Ίωνες.

«Εγώ, η ξακουστή **Κέρκυρα**, πήρα το όνομά μου από τη νύμφη Κόρκυρα, κόρη του ποταμού Ασωπού που αγάπησε ο θεός της θάλασσας Ποσειδώνας και την έφερε να μείνει στο νησί. Ξέρεις ένα τραγούδι που λένε για μένα»;

“Κέρκυρα, Κέρκυρα
με το ποντικονήσι,
με τα καντιούνια τα στενά
που τάχω σεργιανήσει...”

- Μήπως ξέρεις σε ποια ελληνική ταινία τραγουδούσαν το τραγούδι αυτό;

«Είμαι η **Κεφαλλονιά**, η μεγαλύτερη και το όνομά μου το οφείλω στον Κέφαλο, ήρωα της Αττικής».

Το όμορφο νησί της Κεφαλλονιάς.

«Εμένα το όνομά μου είναι **Ζάκυνθος** και πήρα το όνομά μου από το γιο του βασιλιά της Τροίας, Ζάκυνθο».

«Εμένα με λένε **Ιθάκη** και είμαι η πατρίδα του πολυταξιδεμένου Οδυσσέα και η μούσα του ποιητή Κ. Καβάφη».

*Σα βγεις στον πηγαιμό για την Ιθάκη,
να εύχεται νάναι μακρύς ο δρόμος,
γεμάτος περιπέτειες, γεμάτος γνώσεις.
Τους Λαιστρυγόνες και τους Κύκλωπας,
τον θυμωμένο Ποσειδώνα μη φοβάσαι...*

*Πάντα στον νου σου νάχεις την Ιθάκη.
Το φθάσιμον εκεί ειν' ο προορισμός σου.
Αλλά μη βιάζεις το ταξίδι διόλου.
Καλλίτερα χρόνια πολλά να διαρκέσει
και γέρος πια ν' αράξεις στο νησί,
πλούσιος με όσα κέρδισες στο δρόμο...*

Κ. Π. Καβάφης

«Με ονομάζουν **Λευκάδα** και με βάπτισε ο Λευκάδιος που ήταν αδελφός της Πηνελόπης, γυναίκας του Οδυσσέα».

Λευκάδα.

«Μας ονόμασαν **Κύθηρα** και ο Όμηρος, στην Οδύσσεια του, συνδέει το όνομά μας με τη λατρεία της θεάς Αφροδίτης. Η λέξη «Ακύθηρος» ήταν κάποτε συνώνυμο με τη λέξη «αναφρόδιτος» και σήμαινε τον άνθρωπο χωρίς θέληγτρα. Ο έλληνας γεωγράφος του 1ου μ.Χ. αιώνα, Ισίδωρος, λέει ότι η Αφροδίτη φορούσε μια κεντημένη ζώνη του έρωτα που πάνω της κρύβονταν όλοι οι ερωτικοί πόθοι. Έτσι, από το αρχαίο ρήμα «κεύθω», που σημαίνει κρύβω τον έρωτα, προήλθε η ονομασία μας».

Κύθηρα.

«Γιὰ σας, είμαστε οι **Παξοί**, το πιο μικρό από τα νησιά του Ιονίου. Οι Αντίπαξοι, που είναι δίπλα μας, είναι ακατοίκπτοι. Το όνομά μας λένε ότι το πήραμε από το αρχαίο ρήμα «πηγνύω» που σημαίνει χτυπώ. Κάποτε, ο Ποσειδώνας που ταξίδευε από την Λευκάδα στην Κέρκυρα, κουράστηκε και αποφάσισε να σταματήσει στο μέσο των δύο νησιών. Τότε χτύπησε δυνατά την τρίαίνα του και εμφανιστήκαμε εμείς μέσα από τους αφρούς της θάλασσας. Ο Στηβ, η Σοφία και ο Αλέξανδρος, που λατρεύουν την ιστιοπλοΐα, μας επισκέφτηκαν, γιατί το καλοκαίρι γινόμαστε κέντρο ιστιοπλοϊκών αγώνων».

Παξοί.

Παξοί, κέντρο ιστιοπλοϊκών αγώνων».

«Αφού πρώτα σας καλωσορίσουμε και σας ευχαριστήσουμε που μας επισκεφτήκατε, ελάτε να τραγουδήσουμε μια καντάδα. Έπειτα θα σας ξεναγήσουμε και θα σας διηγηθούμε την ιστορία μας».

- Κάποιοι υποστηρίζουν ότι τα Ιόνια νησιά πήραν το όνομά τους από τη νύμφη Ιώ. Μπορείς να βρεις περισσότερα στοιχεία για το μύθο αυτό;

...ΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΟΥΜΕ...

Εις τον αφρό, εις τον αφρό της
θάλασσας
η αγάπη μου, η αγάπη μου κοιμάται
παρακαλώ σας κύματα
μην μου την εξυπνάτε.

Γιαλό γιαλό
πηγαίναμε
κι όλο για σένα λέγαμε.

Γιαλό να πας
γιαλό να 'ρθεις
τα λόγια μου να θυμηθείς.

Να χαμπλώ, να χαμπλώσουν τα βουνά
να 'βλεπα το, να 'βλεπα το Λεβάντε
να 'βλεπα την Κεφαλλονιά
και το ωραίο Τζάντε.

Γιαλό γιαλό
πηγαίναμε
κι όλο για σένα λέγαμε.

Γιαλό να πας
γιαλό να 'ρθεις
τα λόγια μου να θυμηθείς.

Κεφαλλονιά, Κεφαλλονιά και Ζάκυνθο
Κέρκυρα, Κέρκυρα και Λευκάδα
αυτά τα τέσσερα νησιά
στολίζουν την Ελλάδα.

Γιαλό γιαλό
πηγαίναμε
κι όλο για σένα λέγαμε.
Γιαλό να πας
γιαλό να 'ρθεις
τα λόγια μου να θυμηθείς.

Να 'ταν η θάλασσα κρασί
και τα βουνά μεζέδες
κι οι βάρκες κρασοπότηρα
να πίναν οι γλεντζέδες.

Γιαλό γιαλό
πηγαίναμε
κι όλο για σένα λέγαμε.
Γιαλό να πας
γιαλό να 'ρθεις
τα λόγια μου να θυμηθείς.

ΓΙΑΛΟ ΓΙΑΛΟ ΠΗΓΑΙΝΑΜΕ

Εις τον α - φρό εις τον α - φρό της θά - λασ - σας η - γά - πη μου η - γά - πη
μου κοι - μέ - ται πα - ρα - κα - λώ - σας κύ - μα - τα μη μου την
ε - ξυ - πνά - τε πνά - τε για - λό για - λό πη - γαί - να - με
κι - ό - λο για σέ - να λέ - γα - με για - λό να πας για - λό να
ρθεις τα λό - για μου να θυ - μη - θής

Η επανησιακή μουσική βασίζεται στο τονικό σύστημα που στηρίζεται σε δύο κλίμακες, Μαντζόρε και Μινόρε και είναι πολύ κοντά στην ιταλική μουσική.

**- Για ποια από τα Επάνησα
δε μας μιλάει το τραγούδι;**

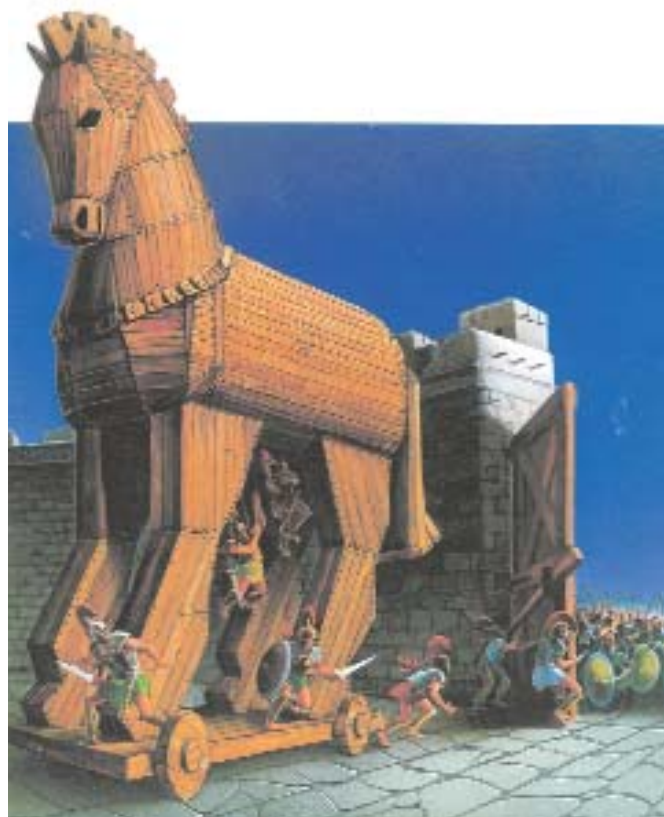

ΕΝΑΣ ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΟΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ

*Ο Οδυσσέας ταξίδεψε
σε πολλούς τόπους και
γνώρισε πολλούς
πολιτισμούς. Έμαθε
πολλά...*

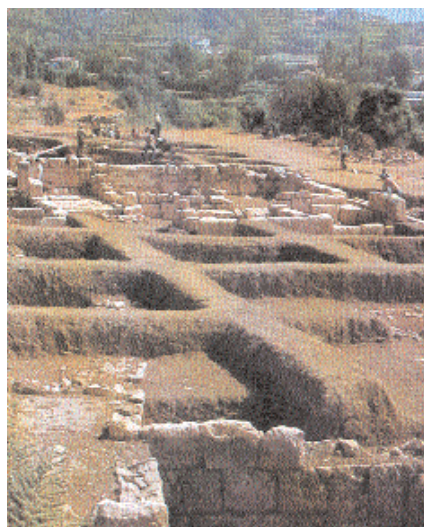
Υπάρχουν αρχαιολογικά ευρήματα που μας πληροφορούν ότι η Ιθάκη άκμασε κατά τη Μυκηναϊκή περίοδο (1.500 - 1.100 π.Χ.). Την πρώτη περιγραφή, μάς τη δίνει ο ποιητής Όμηρος, που μας μιλάει στην «Οδύσσεια» για τις περιπέτειες του πολυμήχανου βασιλιά της Ιθάκης, του Οδυσσέα. Ο Οδυσσέας επινόησε τον Δούρειο Ίππο, που έγινε και η αιτία οι Έλληνες να κατακτήσουν την Τροία.

Ο Δούρειος Ίππος.

Όταν, μετά από πολλές περιπέτειες, ο Οδυσσέας γύρισε στην Ιθάκη, αντιμετώπισε τους μνηστήρες, που ήθελαν να παντρευτούν τη γυναίκα του, την Πηνελόπη.

Η Πηνελόπη, καθώς περίμενε τον αγαπημένο της σύζυγο, είχε βρει ένα πολύ έξυπνο τέχνασμα και παραπλανούσε τους μνηστήρες...

Ερείπια από την αρχαία Ιθάκη.

- **Μήπως θυμάσαι ποιο ήταν το τέχνασμα της Πηνελόπης; Αν δεν θυμάσαι, η Μυθοχώρα θα σε βοηθήσει να το βρεις.**
- **Θέλεις να παίζεις με τους συμμαθητές σου και τις συμμαθήτριές σου ένα θεατρικό παιχνίδι με θέμα τις περιπέτειες του Οδυσσέα;**
- **Τι ξέρεις για τον Δούρειο Ίππο;**

«ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ»

Η Ιθάκη, σύμφωνα με το μύθο, πήρε το όνομά της από τον πρώτο της οικιστή Ίθακο. Φαίνεται, ότι κατοικήθηκε ήδη από τη Νεολιθική περίοδο (4000-3000 π.Χ.). Από το 1000-800 π.Χ. κυριεύθηκε από τους Δωριείς και μετά από τους Κορίνθιους μέχρι το 180 π.Χ. που την κατέκτησαν οι Ρωμαίοι. Οι Ρωμαίοι έμειναν στο νησί μέχρι το 394 μ.Χ. Οι περισσότεροι κάτοικοι ζούσαν στο βόρειο τμήμα του.

Στο βουνό Αετός ανακαλύφθηκε ένα σημαντικό ιερό, που από τα ευρήματα του φαίνεται ότι το νησί επικοινωνούσε με πολλές πόλεις του αρχαίου κόσμου. Στη Σπηλιά του Λοΐζου βρέθηκαν στοιχεία λατρείας από τον 9ο π.Χ. αιώνα. Σημαντικά ευρήματα είναι ένας τρίποδας (για τον Απόλλωνα) και διάφορα αφιερώματα στις Νύμφες και σε άλλες θεότητες. Οι αρχαιολόγοι πιστεύουν ότι το σπήλαιο αυτό λειτουργούσε ως κέντρο λατρείας μέχρι και τους Ρωμαϊκούς χρόνους.

Ο Οδυσσεύς ντυμένος ζπιάνος προσπαθεί να ξεγελάσει τους μνηστήρες.

- Μήπως μπορείτε να βρείτε πληροφορίες για τη θρησκεία των Ρωμαίων και να τις παρουσιάσετε στην τάξη;

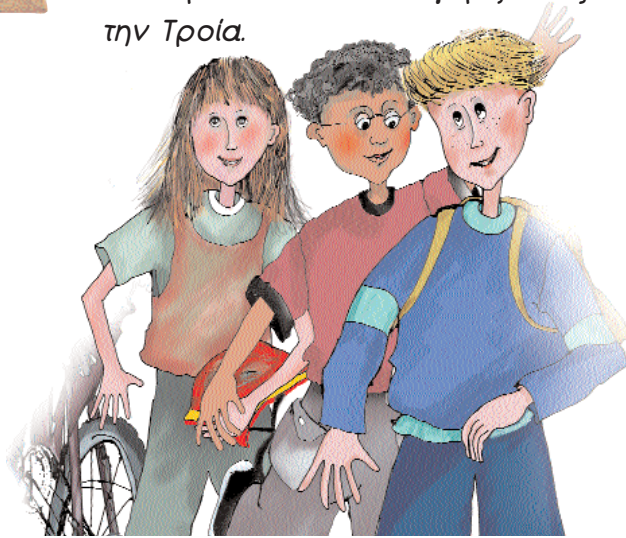
Η Πννελόπν.

Το νησί της Ιθάκης σήμερα.

- Στην Ιθάκη παιδιά, αξίζει να επισκεφτείτε την περιοχή που οι ντόπιοι ονομάζουν «το κάστρο του Οδυσσέα». Εδώ έχουν γίνει ανασκαφές από τον αρχαιολόγο Ερρίκο Σλήμαν.

Τα υπάρχοντα τείχη χρονολογούνται από τα 700 π.Χ. Σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από την πόλη βρίσκεται το σπήλαιο των Νυμφών, που κατά τη μυθολογία ο Οδυσσεύς είχε κρύψει τα δώρα των Φαιάκων γυρίζοντας από την Τροία.

ΤΟ ΦΙΟΡΕ ΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΕ

Τη Ζάκυνθο, το τρίτο σε έκταση από τα Ιόνια νησιά, οι Βενετσιάνοι την αποκαλούσαν Ζάντε, λουλούδι της Ανατολής ή Φιόρε του Λεβάντε.

Προϊστορικές και γεωλογικές έρευνες που έγιναν στο νησί εντόπισαν προϊστορικές θέσεις σε διάφορα σημεία και έφεραν στο φως άφθονα εργαλεία και κεραμική.

Αρκάδες από την Ηπειρωτική Ελλάδα αποίκισαν τη Ζάκυνθο και έφεραν αλλαγές στη χλωρίδα του νησιού, μεταμορφώνοντας το τοπίο, που προηγουμένως ήταν καλυμμένο με δάση από πεύκα, κέδρους και βελανιδιές. Στο νησί έχουν βρεθεί και μυκηναϊκές εγκαταστάσεις.

Κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο (430 π.Χ.), οι Ζακύνθιοι συμμαχούν με τους δημοκρατικούς Αθηναίους. Μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο, ο Σπαρτιάτης στρατηγός Λύσανδρος καταλύει το δημοκρατικό πολίτευμα και εγκαθιστά ολιγαρχία.

Τον 2ο π.Χ. αιώνα καταλαμβάνεται από τους Ρωμαίους, που μαζί με την Κεφαλλονιά γίνονται οι ναυτικές βάσεις για τις πολεμικές τους δραστηριότητες. Η Ζάκυνθος λόγω της φύσης και του κλίματός της έγινε τόπος αναψυχής για τους πλούσιους Ρωμαίους.

Ο ναός του Αγίου Διονυσίου προστάτη του νησιού.

- Παιδιά, η Ζάκυνθος είναι το κατάλληλο μέρος για ξένοιαστες διακοπές καθώς είναι γεμάτο από γραφικά χωριά. Στο νησί αυτό θαυμάσαμε δύο όμορφα σπήλαια (τη Γαλάζια σπηλιά του Φάρου και τη σπηλιά του Αγίου Νικολάου), τη λίμνη του Κεριού και κάναμε βουτιές σε ακρογιαλιές όπως αυτή της Δάφνης. Στη Ζάκυνθο μπορεί να αγοράσει κανείς χίλια δυο πράγματα. Κιλίμια και φλοκάτες, κολώνιες και αρώματα (μπουγαρίνια, τσαντσαμίλι), μαντολάτα και νόστιμα παστέλια...

Πλατεία της Ζακύνθου.

Οι ξακουστές «σπηλιές» της Ζακύνθου.

- Αν θέλετε βρείτε στοιχεία για τον Λύσανδρο και για τη δράση του στον Πελοποννησιακό πόλεμο.
- Που αλλού έχετε ακούσει για σπήλαια;
Είναι επικίνδυνη η εξερεύνησή τους;

ΕΝΑ ΝΗΣΙ ΠΟΥ ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕ ΠΥΡΑΜΙΔΑ...

Στην Κεφαλλονιά έχουν βρεθεί πολλά αρχαιολογικά στοιχεία από τη μεσολιθική περίοδο (10.000 - 6.000 π.Χ.).

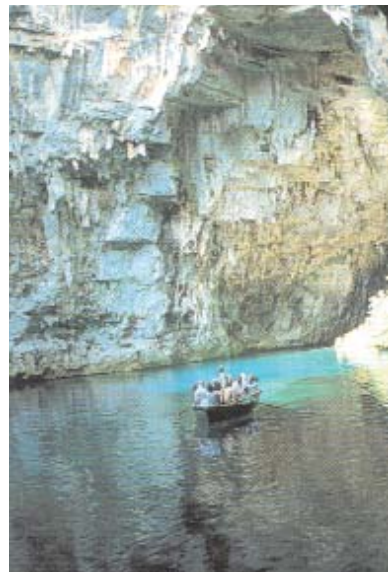
Ο Κέφαλος σκοτώνει από λάθος την αγαπημένη του γυναίκα και εξορίζεται στο νησί.

Η Κεφαλλονιά, μαζί με άλλα νησιά του Ιονίου απετέλεσαν ένα μεγάλο μυκηναϊκό βασίλειο. Έχουν βρεθεί αρκετά στοιχεία από την Μυκηναϊκή περίοδο, εργαλεία, θολωτοί ή λαξευτοί τάφοι.

Οι Κεφαλλήνοι πήραν μέρος στην ναυμαχία των Κερκυραίων με τους Κορίνθιους, ενώ στον Πελοποννησιακό πόλεμο άλλοι πήγαν με το μέρος της Σπάρτης και άλλοι με το μέρος της Αθήνας. Επίσης, πολέμησαν στη μάχη των Πλαταιών και στις μάχες εναντίον του Φιλίππου. Έγιναν μέλος της Αιτωλικής Συμπολιτείας και υποτάχθηκαν στους Ρωμαίους το 187 π.Χ.

- **Τι ήταν η Αιτωλική Συμπολιτεία; Ποιος ήταν ο ρόλος των Συμπολιτειών γενικά;**
- **Συγκέντρωσε στοιχεία για τις «γιορτές της ρομπόλας» και παρουσίασέ τα στην τάξη.**
- **Ποιες είναι οι σημαντικότερες γιορτές στην παροικία; Συμβουλέψου και το βιβλίο «Από τη ζωή των Ελλήνων στην παροικία».**

- Η Κεφαλλονιά, το μεγαλύτερο νησί των Επτανήσων, μας μαγνήτισε καθώς πλησιάζαμε με το πλοίο... Και αυτό γιατί έμοιαζε με μια τεράστια πυραμίδα που αναδύεται από τη θάλασσα. Πολλοί ξένοι έρχονται κάθε χρόνο στο Αργοστόλι για να δουν από κοντά τις «γιορτές της ρομπόλας» καθώς επίσης και το Μαρκόπουλο, όπου εκεί το δεκαπενταύγουστο βγαίνουν τα άσπρα «φιδάκια της Παναγιάς». Α! Μην ξεχάσουμε να σας πούμε για το μαγευτικό σπήλαιο της Μελισσάνης... Καλύτερα, όμως, κοιτάξτε τη φωτογραφία που τραβήξαμε για σας...

Το σπήλαιο της Μελισσάνης στην Κεφαλλονιά. Ο μύθος αναφέρει ότι στο σπήλαιο αυτό αυτοκτόνησε η Νύμφη Μελισσάνθη ή Μελισσάνη, γιατί απέρριψε τον έρωτά της ο θεός Παν. Το σπήλαιο απετέλεσε τόπο λατρείας του Πανός και των Νυμφών.

ΛΕΠΙΔΕΣ ΚΑΙ ΟΣΤΡΑΚΑ

Πάνω από τριάντα κυκλικό τάφοι της 4ης έως το τέλος της 2ης χιλιετίας ανακαλύφθηκαν στην πεδιάδα του Νυδρίου. Στα αρχαία χρόνια η πρωτεύουσα της Λευκάδας λεγόταν Νήρικος. Κατά την παράδοση οι πρώτοι κάτοικοί της, ήταν οι Λέλεγες, που είχαν φτάσει εκεί ως έμποροι από τις Κυκλάδες. Αυτοί έφεραν μαζί τους τα μέταλλα. Πολλά μεταλλικά κτερίσματα έχουν βρεθεί σε τάφους. Στον Τρωικό πόλεμο οι Λευκαδίτες είχαν πάρει μέρος με τον στόλο του Οδυσσέα.

Η πόλη της Λευκάδας ήταν Κορινθιακή αποικία (8ος π.Χ. αιώνας) και πήρε μέρος στους Περσικούς πολέμους. Στον Πελοποννησιακό πόλεμο, πολέμησε στο πλευρό των Σπαρτιατών και το 343 π.Χ. πολέμησε και αυτή εναντίον του Φιλίππου. Στο Ροδάκι, στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη, έχουν βρεθεί τα θεμέλια ενός δωρικού Ναού, πιθανόν της θεάς Δήμητρας.

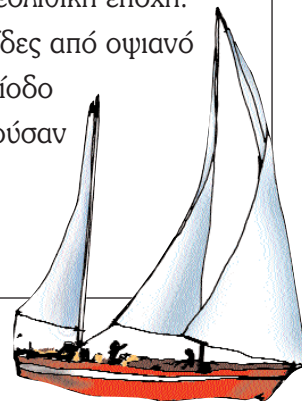

Η Λευκάδα είναι ένας από τους πιο σημαντικούς υγρότοπους για τη διατήρηση της άγριας ζωής.

- Τι ήταν τα κτερίσματα; Ψάξε στο λεξικό σου.
- Γνωρίζεις για ποιο λόγο έβαζαν κτερίσματα στους τάφους;

Το 1905 - 1906, ο αρχαιολόγος Γουλιέλμος Ντέρπφελντ μαζί με τους συνεργάτες του ανακάλυψε στην τοποθεσία Χοιροσπηλιά στο νότιο τμήμα του νησιού, εργαλεία όπως, λεπίδες από πυρίτη και οστά ζώων που ανήκαν στην υστερονεολιθική εποχή. Αργότερα, βρήκε λεπίδες από οψιανό και όστρακα. Την περίοδο εκείνη οι άνθρωποι ζούσαν σε σπήλαια.

- Στη Λευκάδα παιδιά, μπορεί κανείς να θαυμάσει την αρχαιολογική συλλογή με ευρήματα από τις ανασκαφές, το λαογραφικό μουσείο, το ενετικό κάστρο, το μουσείο φωνογράφων, τη βιβλιοθήκη καθώς και τα πανέμορφα λευκαδίτικα υφαντά και κεντήματα.

Περιοδεύοντας στο νησί από τα δυτικά συναντήσαμε μια σειρά από γραφικά ορεινά χωριά με πευκώνες και ελαιώνες, πάνω από απέραντες παραλίες με λευκή άμμο, βότσαλα, και πεντακάθαρα καταγάλανα νερά.

Οι Μινωίτες είχαν κάνει τα Κύθηρα ενδιάμεσο σταθμό των ταξιδιών τους προς τη Δύση κι είχαν δημιουργήσει οικισμό. Τα Κύθηρα κατοικήθηκαν επίσης από τους Φοίνικες. Αυτοί εισήγαγαν τη λατρεία της Ουράνιας Αφροδίτης και την αλιεία της πορφύρας.

Κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου (431-404 π.Χ.) το νησί περνούσε τότε στα χέρια των Αθηναίων και τότε των Σπαρτιατών, μέχρι που το 387 π.Χ., με την Ανταλκίδειο Ειρήνη, πέρασε τελικά στα χέρια των Σπαρτιατών.

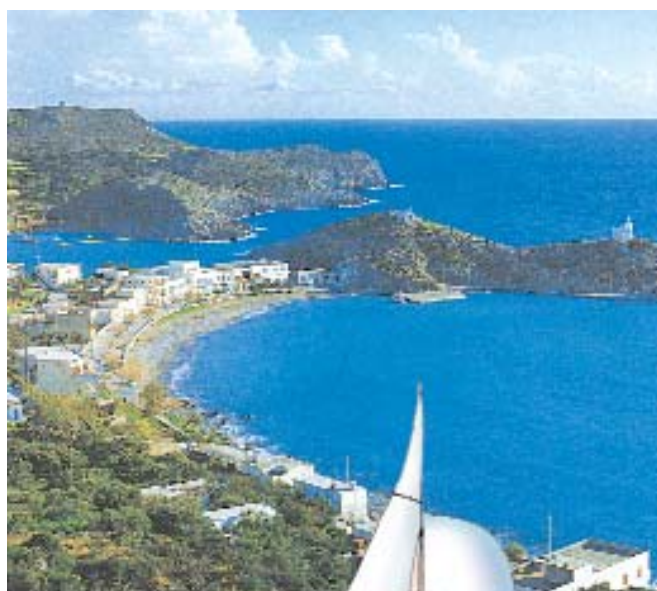

Μινωικό πλοίο (1700-1400 π.Χ.).

Το νησί γύρω στο 100-80 π.Χ. περιέρχεται στους Ρωμαίους. Ο αυτοκράτορας της Ρώμης Αύγουστος Οκτάβιος, αντάμειψε τον στρατηγό των Λακεδαιμονίων Ευρυκλή για τη συμμετοχή του στη ναυμαχία του Ακτίου και του πρόσφερε ως δώρο τα Κύθηρα. Κατά πόσο ο Απόστολος Παύλος πέρασε από τα Κύθηρα, πηγαίνοντας προς τη Ρώμη, δεν έχει, ακόμη, εξακριβωθεί.

- Σοφία, τα Κύθηρα με τα πολλά μικρά γραφικά χωριά τους προσφέρονται για ήρεμες διακοπές, ψάρεμα, κυνήγι και μπάνιο στις απέραντες και ήσυχες αμμουδιές τους.

- Το ξέρω Στηβ! Εμένα μου αρέσει πολύ ο Αυλέμονας αλλά και ο Μυλοπόταμος με τους καταρράκτες και τις βυζαντινές εκκλησούλες του στην Κάτω Χώρα. Στο Καψάλι πήγαμε και στο Σπήλαιο του Γκρεμού, όπου, σύμφωνα με την παράδοση, ο Ευαγγελιστής Ιωάννης έγραψε ένα μέρος της Αποκάλυψης.

Κύθηρα.

- **Τι ήταν η πορφύρα;**

- **Βρείτε στοιχεία για την Ανταλκίδειο Ειρήνη.**

- **Σε ποια ταξίδια μας μέχρι τώρα συναντήσαμε τον Απόστολο Παύλο;**

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΩΝ ΦΑΙΑΚΩΝ

Για πρώτη φορά η Κέρκυρα αναφέρεται στην Οδύσσεια του Ομήρου. Ήταν ο τελευταίος σταθμός του Οδυσσέα στο ταξίδι της επιστροφής του στην Ιθάκη.

Ωστόσο, υπάρχουν ευρήματα που δείχνουν ότι το νησί κατοικείται από την παλαιολιθική εποχή. Στην Κέρκυρα ίδρυσαν αποικίες οι Ερετριείς και οι Κορίνθιοι. Γρήγορα η Κέρκυρα έγινε μεγάλη εμπορική δύναμη.

Κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου (431-404 π.Χ.) και μετά τη λήξη του το νησί γίνεται στόχος πολλών επιθέσεων και επιδρομών. Αργότερα, την κατέλαβε ο τύραννος των Συρακουσών και ο βασιλιάς της Ηπείρου Πύρρος. Χρόνια αργότερα, το 229 π.Χ., η Κέρκυρα κυριεύθηκε από τους Ρωμαίους.

- Παιδιά, στην Αγία Τριάδα, κοντά στην ακτή μέσα στη θάλασσα, υπάρχει ένας βράχος που τον λένε Κολόβρι και σύμφωνα με τον θρύλο είναι το πετρωμένο καράβι του Οδυσσέα. Στην κορυφή του λόφου δεσπόζει ένα Βυζαντινό κάστρο- μοναστήρι, ενώ λέγεται ότι κάπου κοντά βρισκόταν παλιά τα ανάκτορα του βασιλιά των Φαιάκων, Αλκίνοου.

- **Θυμάσαι πού αλλού συναντήσαμε τον Πύρρο;**
- **Η Κέρκυρα έγινε το «μύλο της Έριδος» μεταξύ Αθήνας και Σπάρτης. Μπορείς να ψάξεις και να βρεις περισσότερα στοιχεία γι' αυτό;**

Ερείπια αρχαίου ναού στην Κέρκυρα.

Ο Οδυσσέας στο νησί των Φαιάκων.

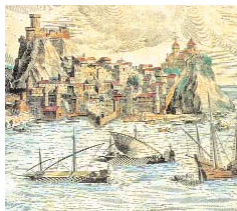

ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ

Β'
Στα «ίχνη» του Οδυσσέα

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΟΙ ΝΟΡΜΑΝΔΟΙ ΣΤΑ ΙΟΝΙΑ

Η περίοδος ανάμεσα στον 9ο και 11ο αιώνα είναι η σημαντικότερη περίοδος ακμής των Ιονίων νήσων στα Βυζαντινά χρόνια. Ο πλούτος, όμως, και η ανάπτυξη των νησιών τα έκανε στόχους για άλλους λαούς. Έτσι άρχισε μια σειρά από επιθέσεις και λεηλασίες. Το 1081, ο ηγέτης των Νορμανδών Ροβέρτος κυριέψε με το σόλο του την Κέρκυρα και την Κεφαλλονιά.

Η Κεφαλλονιά κατά τον 18ο αιώνα.

*Οι Βενετοί χρησιμοποιούσαν στους πολέμους τους ιππείς, τους *stradioti* (στρατιώτες) που ήταν κυρίως Έλληνες και Αλβανοί από τις Βενετικές κατακτήσεις.*

Αργότερα, τα νησιά λεηλατήθηκαν από τους Σταυροφόρους κατά την Α' Σταυροφορία.

Μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης το 1204 από τους Σταυροφόρους, τα Ιόνια νησιά πέρανε στα χέρια των Βενετών, όπου και παρέμειναν για 300 περίπου χρόνια.

- Σε ποιο κεφάλαιο κάναμε λόγο για την Α' Σταυροφορία;

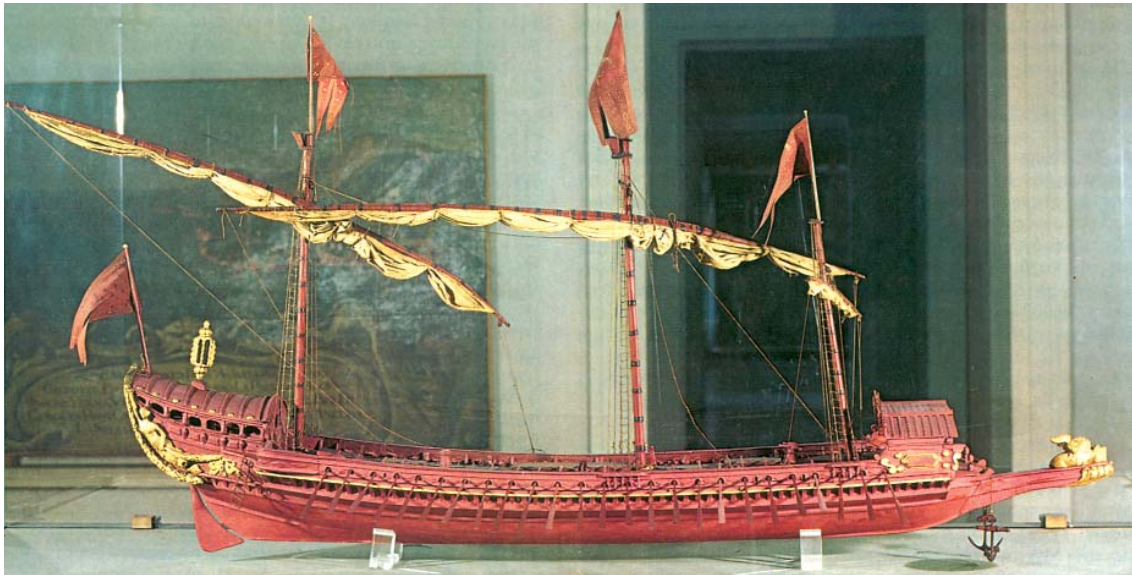

ΟΙ ΒΕΝΕΤΟΙ ΚΑΙ Ο ΘΑΛΑΣΣΟΠΟΡΟΣ ΧΟΥΑΝ ΝΤΕ ΦΟΥΚΑ

Την εποχή της Βενετοκρατίας, όλα τα Ιόνια νησιά «κατασπαράζονται» από τους πειρατές. Το βασικότερο μέτρο προστασίας που πήραν οι κάτοικοι των νησιών κατά των πειρατών ήταν να απομακρυνθούν από τους παράλιους οικισμούς τους προς το εσωτερικό, σε ορεινά μέρη και τόπους αθέατους από τη θάλασσα.

Στα τέλη του 16ου αιώνα αναπτύχθηκε η ναυτιλία.

Οι Βενετοί οχύρωσαν τα νησιά με κάστρα που πολλά σώζονται ως τις μέρες μας. Μετά την κατάληψη της Κρήτης από τους Τούρκους, το 1669, πολλοί Κρητικοί καλλιτέχνες και τεχνίτες βρήκαν καταφύγιο κυρίως στην Κέρκυρα και τη Ζάκυνθο. Έτσι, είχαμε άνθηση των γραμμάτων και των τεχνών.

Πολεμικό πλοίο του Βενετικού Στόλου, 16ος αι., Ναυτικό Μουσείο Κρήτης, Χανιά.

Γύρω στο 1530, γεννήθηκε στην Κεφαλλονιά ο Ιωάννης Φωκάς, ο οποίος έζησε μια περιπετειώδη ζωή. Νεαρός, σαν άλλος Οδυσσέας, έφυγε από το νησί του και κατατάχθηκε στο Βασιλικό Ναυτικό της Ισπανίας με το όνομα Juan de Fuca. Αργότερα, υπηρέτησε στις Δυτικές Ινδίες για περισσότερο από 40 χρόνια. Το 1592, ως επικεφαλής εξερευνητικής αποστολής, ανακάλυψε τα στενά του Άνιαν (Straits of

Anian). Μετά από λίγα χρόνια, όμως, ο Χουάν Ντε Φούκα, αποφάσισε να επιστρέψει στην Κεφαλλονιά (1596).

Το 1725, η Ρωσική Ακαδημία Επιστημών τίμησε τον Έλληνα θαλασσοπόρο, ονομάζοντας το Στενό που χωρίζει το νησί του Βανκούβερ από τις αμερικανικές ακτές της πολιτείας της Ουάσιγκτον, Στενό Χουάν ντε Φούκα (Juan de Fuca Strait).

- Μπορείς αν θέλεις να μαζέψεις πληροφορίες για τους πειρατές. Ποιοι ήταν, από πού έρχονταν, πώς ήταν η ζωή τους.

- Σήμερα γίνονται πόλεμοι για οικονομικά συμφέροντα; Ξέρεις κάποιο πρόσφατο πόλεμο;

ΒΕΝΕΤΙΑ ΜΙΑ ΠΟΛΗ ΧΩΡΙΣ ΓΗ

Οι σχέσεις της Βυζαντινής αυτοκρατορίας με τη Βενετία, την «πόλη χωρίς γη», όπως την ονόμασαν, υπήρξαν σχέσεις συνεργασίας αλλά και διαμάχης. Η Βενετία υπήρξε δημιούργημα του Βυζαντίου, αλλά όταν αναπτύχθηκε σε ανεξάρτητη επαρχία κυριάρχησε στα βυζαντινά εδάφη. Έλεγε σε μεγάλη έκταση το εμπόριο ιδρύοντας εμπορικούς σταθμούς και κατακτώντας επίκαιρα σημεία στους θαλάσσιους δρόμους της Μεσογείου.

Ο Αλέξιος Κομνηνός, με χρυσόβουλο το 1082, παραχώρησε στους εμπόρους της Βενετίας ορισμένα προνόμια. Με τα προνόμια αυτά δινόταν πλήρη ελευθερία διακίνησης προσώπων και εμπορευμάτων και απαλλάσσονταν οι Ιταλοί από τους δασμούς. Οι Βενετοί κατάφεραν κάθε φορά να ανανεώνουν τα προνόμιά τους, παρέχοντας στους Βυζαντινούς κάποιο είδος ανταλλάγματος, συνήθως στρατιωτική βοήθεια ή συμμαχία.

Γκραβούρα εποχής που εικονίζει τη Βενετία.

Veduta di S. Giorgio della nazione Greca con il suo Colleggio

*Βενετία. Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου των Ελλήνων και το Κολλέγιο.
Χαλκογραφία, τέλος 17ου αι. Βενετία. Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντικών
και Μεταβυζαντινών Σπουδών.*

Στη Βενετία έφταναν Έλληνες πρόσφυγες από τις κατακτημένες περιοχές του Βυζαντίου. Μετέφεραν εκεί τα ήθη και τα έθιμά τους, αλλά και κειμήλια, μεταξύ των οποίων και πολύτιμους χειρόγραφους κώδικες. Στα τέλη του 15ου αι., η Βενετία ήταν για μερικούς «ένα σχεδόν άλλο Βυζάντιο» και για κάποιους «η άλλη Αθήνα». Οι Βενετοί εμφανίζονται ως προσιάτες των ελληνικών γραμμάτων και η Βενετία ως η πνευματική πρωτεύουσα του διάσπαρτου Ελληνισμού. Τη δράση των Ελλήνων μαρτυρούν τα τυπογραφεία, η έκδοση βιβλίων και τα πολυάριθμα αρχεία. Σταθμό στην ιστορία των Ελλήνων της Βενετίας αποτελεί η ίδρυση της Αδελφότητας των Ελλήνων της Διασποράς, το 1498. Η Αδελφότητα διέσωσε καλλιτεχνικούς έντυπους και αρχαιακούς θησαυρούς και τους κληροδότησε στο «Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών», που ιδρύθηκε το 1948.

- Τι ήταν το χρυσόβουλο;

- Κατά τη γνώμη σας ποιες ήταν οι αρνητικές συνέπειες των εμπορικών προνομίων στην οικονομία του Βυζαντίου;

Η ΚΑΣΤΡΟΠΟΛΙΤΕΙΑ

Η Κέρκυρα ήταν μια Καστροπολιτεία. Είχε δυο βενετσιάνικα φρούρια: το παλιό και το νέο. Το παλιό χωριζόταν από την πόλη με τάφρο, την Contra Fossa και συνδεόταν με μια μεγάλη γέφυρα.

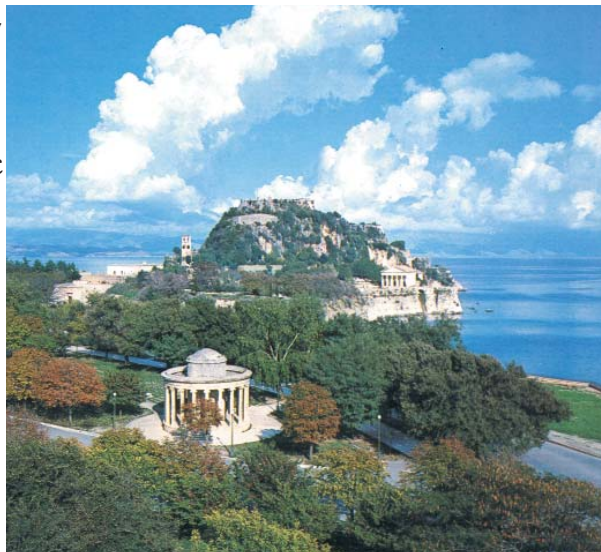

Το νέο φρούριο βρισκόταν στο παλιό λιμάνι. Χτίστηκε από τους Ενετούς μεταξύ του 1576 και 1588 και είχε το όνομα του Αγίου Μάρκου. Συνδεόταν με το παλιό λιμάνι με μεγάλες υπόγειες σοές. Η Κέρκυρα θα παραμείνει στα χέρια των Ενετών μέχρι το 1797.

Η κορυφή του προς το μέρος της θάλασσας λέγεται Castel de Mare. Οι Ενετοί οχύρωσαν την

Κέρκυρα από το 1553 έως το 1558 μ.Χ. Περιτείχισαν όλη την πόλη και κατασκεύασαν 4 πύλες. Σπουδαιότερη πύλη ήταν η Porta Reale, δηλαδή η βασιλική πύλη.

- Οι τρεις φίλοι μας έψαξαν και βρήκαν ότι οι Βενετσιάνοι δεν κατασκεύαζαν μόνο κάστρα στα Επτάνησα, αλλά έφτιαχναν και ωραία... φαγητά. Η κουζίνα της πόλης της Κέρκυρας είναι σε ένα μεγάλο ποσοστό βενετσιάνικη. Τα φαγητά της Κέρκυρας, μετά από τόσους αιώνες, έμειναν τα ίδια έτσι όπως υπάρχουν σε βενετσιάνικα κείμενα του 1600. Σε αρκετές περιπτώσεις όμως τα φαγητά αυτά προέρχονταν από τον ευρύτερο χώρο της Αδριατικής, και η μοναδική τους σχέση με τους Βενετούς ήταν τα ονόματα που πήραν.

- Τι σημαίνει «περιπειρίζω»; Για να το βρεις χρησιμοποίησε το λεξικό σου.
- Γιατί έφτιαχναν τέτοια φρούρια οι Ενετοί; Ποιος ήταν ο φόβος τους;

ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΧΕΙ ΤΙΣ ΓΕΥΣΕΙΣ ΤΗΣ

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΠΕΡΝΑΕΙ... ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΥΖΙΝΑ

Στους Βυζαντινούς χρόνους έγιναν καινοτομίες στη μαγειρική. Παράλληλα με το εμπόριο, μπαχαρικά, ζάχαρη και νέα λαχανικά προκαλούν τους τότε Έλληνες να πειραματιστούν, να δοκιμάσουν και να μπουν σε νέους γευστικούς δρόμους.

Βασική τροφή παρέμεινε το ψάρι και το κρέας, αλλά τώρα δοκιμάζουν αποξηραμένο κρέας (π.χ. τον παστούρμα) και νέα είδη κυνηγιών. Τον 12ο αιώνα εντάχθηκε στην διατροφή το χαβιάρι, το αυγοτάραχο και οι παστές ρέγγες από τη Βρετανία. Ακόμη, για πρώτη φορά φτιάχνουν ντολμάδες με αμπελόφυλλα. Στο Αιγαίο αλλά και στην ηπειρωτική Ελλάδα άρχισαν να παρασκευάζουν τη μπεζήρα και τη φέτα.

Σιγά σιγά κορυφώθηκε η χρήση των μπαχαρικών. Στο Βυζάντιο επίσης την ίδια εποχή αρχίζει η

εισαγωγή ζάχαρης. Έτσι αρχίζουν να παρασκευάζουν γλυκά όπως πουτίγκες, ρυζόγαλο με μέλι, γλυκά κουταλιού, μαρμελάδες με φρούτα (κυδώνια ή αχλάδια).

Δημοφιλή ήταν και τα αρωματισμένα κρασιά με γλυκάνισο, μασίχα ή ρετσίνα πρόγονοι των σημερινών λικέρ. Το «μοσχάτο» καλλιεργείται από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και μάλιστα στα ίδια νησιά Χίο, Λέσβο, Λήμνο και Σάμο.

Κατά τον Μεσαίωνα στα μοναστήρια, οι μοναχοί δεν διέσωσαν μόνο χειρόγραφα αλλά και συνταγές μαγειρικής.

Η Σοφία σας προτείνει να φτιάξετε ένα σπιτικό γλυκό.

DULCIA DOMESTICA (Σπιτικό γλυκό)

Υλικά:

200g φρέσκοι ή ξεροί
κουρμάδες

50g μικρά κομματάκια
ξηρών καρπών

λίγο αλάτι

μέλι ή κόκκινο κρασί με μέλι
(για να ζεσταθεί πιο γρήγορα).

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Αδειάστε το εσωτερικό των κουρμάδων και γεμίστε τους με τους ξηρούς καρπούς. Πασπαλίστε με λίγο αλάτι και βουτήχτε τους στο μέλι ή στο γλυκό κόκκινο κρασί με μέλι. Οι κουρμάδες θα πρέπει να μαγειρευτούν σε χαμηλή φωτιά μέχρι που η γέμισή τους να κυθεί έξω (περίπου 5-10 λεπτά). Μπορείτε, επίσης, να προσθέσετε και πιπέρι στη γέμιση.

ΒΕΝΕΤΟΙ ΚΑΙ ΦΡΑΓΚΟΙ

Με τη διαίρεση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας τα Ιόνια νησιά γίνονται στόχος στις επιδρομές των Γόθων, των Βανδάλων και των πειρατών. Ωστόσο, η μακρόχρονη βυζαντινή περίοδος διαφέρει από νησί σε νησί. Η Λευκάδα, για παράδειγμα, ακολούθησε τις τύχες του ευρύτερου Ελλαδικού χώρου και, κατά τον 9ο αιώνα εντάχθηκε στο ναυτικό «θέμα» της Κεφαλληνίας. Η ανάπτυξη των ναυτικών δημοκρατιών στην Αδριατική και στο Ιόνιο κατά τον 10ο αιώνα και ο έλεγχος από αυτές του βυζαντινού εμπορίου δημιούργησαν σοβαρά προβλήματα στα νησιά. Το 12ο μ.Χ. αιώνα, ιδρύθηκε η Παλατινή Κομπτεία Κεφαλληνίας και Ζακύνθου.

Από τον 11ο αιώνα μέχρι τα τέλη του 18ου, τα Ιόνια υπάγονται στην κυριαρχία των Βενετών με πρωτεύουσα την Κέρκυρα και ύστερα

περνούν στη Γαλλική κυριαρχία. Μονάχα η Λευκάδα γνωρίζει την οθωμανική κατοχή (1479–1684). Στην περίοδο αυτή κατασκευάστηκαν σημαντικά οχυρωματικά έργα.

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους (1204), ο Μιχαήλ Άγγελος Κομνηνός, ιδρυτής του δεσποτάτου της Ηπείρου, συμπεριέλαβε τη Λευκάδα σ' αυτό. Λίγα χρόνια αργότερα, η Λευκάδα και η Ζάκυνθος περιήλθαν στην οικογένεια των Τόκκων. Κατά το τέλος του Α' Βενετο-τουρκικού πολέμου (1463-1479) ο Αχμέτ πασάς κατέλαβε τη Λευκάδα, την Ιθάκη και την Κεφαλλονιά.

Κατά το 14ο και 15ο αιώνα τα Ιόνια νησιά, ενταγμένα στο αποικιοκρατικό κράτος της Γαλινοτάτης Δημοκρατίας του Αγίου Μάρκου, ακολουθούν τις ιστορικές τύχες της μητρόπολης Βενετίας.

Μακέτα βενετικού εμπορικού πλοίου. Βενετία, Ναυτικό Μουσείο.

- Βρείτε στοιχεία για τον Βενετο-τουρκικό πόλεμο.

ΕΥΓΕΝΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΠΟΛΑΡΟΙ

Στον πολιτισμό των Ιονίων είναι έντονη η βενετσιάνικη επίδραση στα μνημεία, στα φρούρια και στα κάστρα. Στα Επάνησα, κατά τη Βενετοκρατία, η κοινωνία χωριζόταν στους ευγενείς που λέγονταν (mobili), στους αστούς (civili) και στο λαό (popolo). Οι ευγενείς ήταν οι ξένοι άποικοι που ήρθαν μαζί με τους Ενετούς και οι πλούσιοι επανήσιοι Έλληνες. Στο λαό ανήκαν οι κάτοικοι των πόλεων που έκαναν δύσκολα επαγγέλματα. Τους αστούς αποτελούσαν

Οι ευγενείς.

Οι αγρότες.

οι έμποροι, οι βιοτέχνες και οι επαγγελματίες. Επίσης, οι καλλιεργητές της γης δεν είχαν κανένα πολιτικό δικαίωμα.

Αρκετοί Έλληνες ευγενείς άρχισαν να μιλούν βενετσιάνικα και να συμπεριφέρονται όπως οι Βενετοί. Έτσι, άλλη γλώσσα μιλούσαν οι ευγενείς και άλλη ο λαός.

Η εκθρόνιση ανάμεσα στο λαό και στις ανώτερες κοινωνικές τάξεις κατέληγε συχνά σε λαϊκές εξεγέρσεις, όπως στη Ζάκυνθο το 1628 που κράτησε 4 χρόνια και στην Κέρκυρα το 1640.

Η εξέγερση των ποπολάρων το 1628.

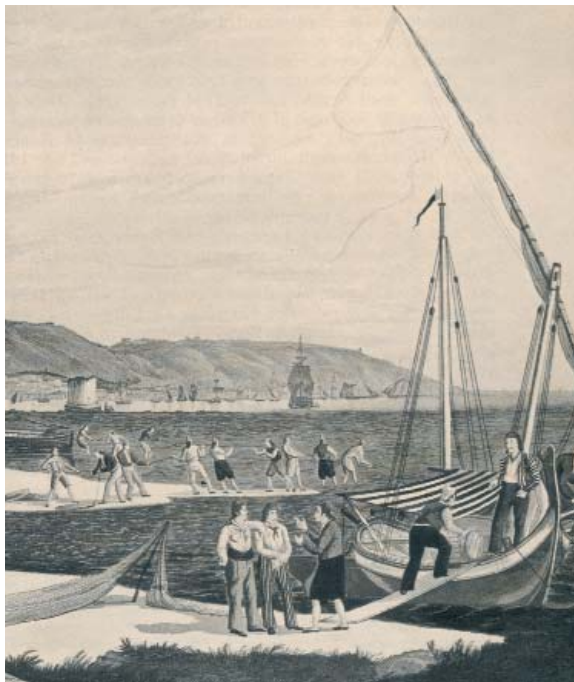
Οι επαναστατημένοι ποπολάροι έκαψαν τη «Χρυσή Βίβλο», στην οποία γράφονταν οι ευγενείς και τα προνόμιά τους. Με το κάψιμο της Βίβλου καταργούνταν και οι κοινωνικές τάξεις. Όλοι οι πολίτες γίνονταν ίσοι και όλοι είχαν τα ίδια δικαιώματα, ανεξάρτητα από τη θρησκεία τους, την καταγωγή ή την εθνικότητα τους. Οι ποπολάροι κυβέρνησαν επί 4 χρόνια τη Ζάκυνθο. Παρ' όλα αυτά η εξέγερση καταπνίγηκε και ο στρατός επέβαλε τρομοκρατία. Κατέστρεψε τις περιουσίες των ποπολάρων και τους ανάγκασε να φύγουν από το νησί και να μεταναστεύσουν.

- Παρατήρησε προσεκτικά τις εργασίες των ευγενών και των αγροτών. Μπορείς να φανταστείς πώς ζούσε η καθημέ ομάδα;
- Συζητήστε στην τάξη σας για ποιους λόγους οι άνθρωποι μεταναστεύουν.

ΦΟΡΟΣ, Η «ΔΕΚΑΤΗ»

Στα βυζαντινά χρόνια η οικονομία των Ιόνιων νησιών στηριζόταν στην αγροτική κυρίως παραγωγή. Κυριότερα προϊόντα τους ήταν το λάδι, οι σταφίδες και το κρασί.

Φόρτωμα κρασιού σε βενετσιάνικο καράβι.

Η οικονομία την εποχή της βενετοκρατίας, εξαρτιόταν από την αγροτική παραγωγή.

«Δεν μπορεί άνθρωπος
γλώσσα
να ειπεί τί συμφορές
εγεννούσαν των αρχόντων
οι κλεψιές και οι αδικιές.
Ανθρωπόμορφα θηρία
που λεγόστε Χριστιανοί
στα κεφάλια σας να πέσει
όλη του θεού η οργή»

Αντώνιος Μαρτέλαος
(λόγιος της Ζακύνθου, 1755-1818
- δάσκαλος του Δ. Σολωμού).

Κατά τα χρόνια της Βενετοκρατίας η φορολογία ήταν μεγάλη. Έτσι, οι αγρότες και οι επαγγελματίες εργάζονταν πολύ για να πληρώσουν τους σκληρούς φόρους. Η πιο σκληρή φορολογία λεγόταν δεκάτη. Ήταν φορολογία του κρασιού, των δημητριακών και των ζώων.

- Σήμερα πληρώνουμε φόρους; Πώς αντιδρά ο λαός;
- Συζητήστε στην τάξη το περιεχόμενο του ποιήματος.

ΠΕΡΠΑΤΩ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ... ΚΑΙ ΞΑΝΑΘΥΜΑΜΑΙ

- Ο χάρτης με τα Ιόνια νησιά και οι φωτογραφίες που τον συνοδεύουν θα σας βοηθήσουν να ξαναθυμηθείτε και να συζητήσετε στην τάξη για την ιστορία των νησιών και για ότι σας έκανε εντύπωση.